

Postbus 2894 1000 CW Amsterdam

Aan de woordvoerders asiel van de commissie Justitie en Veiligheid

Landelijk Bureau

Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
Helpdesk (020) 346 72 50
Fax (020) 617 81 55
www.vluchtelingenwerk.nl
info@vluchtelingenwerk.nl

datum 27 mei 2021

betreft Bijeenkomst van de JBZ raad van 7 en 8 juni 2021

ons kenmerk O.2.2.21-064.FV

Geachte woordvoerders,

Op 3 juni 2021 is er een commissiedebat in uw Kamer over de bijeenkomst van de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken van 7 en 8 juni 2021. Tijdens deze JBZ raad staat ook het Europese asiel- en migratiebeleid op de agenda. VluchtelingenWerk Nederland wil u voor dit debat het volgende meegeven.

Onderhandelingen over het EU Asiel- en Migratiepact

Wij maken ons grote zorgen om de staat van Europese vluchtelingenbescherming. Ten behoeve van de afgelopen JBZ raad (december 2020) stuurden wij samen met 10 mensenrechten- en hulporganisaties een brief waarin wij [alarm slaan](#) over het Europese asielbeleid met [aanbevelingen](#) op de verschillende voorstellen in het nieuwe Pact. De afgelopen maanden is er weinig vooruitgang geboekt in de onderhandelingen. Het ontbreekt aan een gedeelde notie voor wat betreft verantwoordelijkheid en solidariteit met asielzoekers én overbelaste landen aan de zuidgrenzen van Europa. Ondertussen wordt de situatie aan de grenzen steeds ernstiger en blijven we geconfronteerd met vele, illegale pushbacks op zee, criminalisering van Search and Rescue (SAR)-operaties en onleefbare vluchtelingenkampen op onder meer de Griekse eilanden. De focus van de Nederlandse inzet bij de onderhandelingen is gericht op (standaard) grensprocedures en - detentie aan de zuidgrenzen. Dit is zorgelijk. Er liggen plannen voor de bouw van grote (semi)gesloten centra op de Griekse eilanden waarbij mensen in feite afgesneden worden van de buitenwereld. Deze plannen borduren voort op het schadelijke 'containment' beleid (het concentreren/ vasthouden van grote aantallen asielzoekers) dat de afgelopen vijf jaar voor een humanitaire ramp heeft gezorgd op de Griekse eilanden.

datum 27 mei 2021

betreft Bijeenkomst van de JBZ raad van 7 en 8 juni 2021

Uit een [uitvoeringsanalyse naar de praktijk van grensprocedures in lidstaten door het EPRS](#), het onderzoekscentrum van het Europees Parlement, blijkt dat grensprocedures problematisch zijn voor wat betreft het waarborgen van fundamentele rechten. Grensprocedures gaan, zo blijkt uit de analyse, standaard gepaard met detentie en worden gekenmerkt door korte termijnen en beperkte beroepsmogelijkheden, met een focus op terugkeer. Rechtsbijstand is niet gegarandeerd, advocaten en NGO's hebben moeilijk toegang door de ligging en gesloten setting, tolkdiensten zijn lastig beschikbaar en er wordt niet afdoende getoetst op kwetsbaarheid.

VluchtelingenWerk is het niet eens met de focus op grensprocedures en - detentie aan de zuidgrenzen in het Pact. De voorgestelde grensprocedure in het Pact is omkleed met minder waarborgen, waaronder beperkte beroepsmogelijkheden en geen schorsende werking van beroep. Hierdoor lopen mensen risico uitgezet te worden, terwijl een rechter de zaak nog moet toetsen. Wij vrezen voor een verdere uitholling van de kwaliteit van procedures en refoulement.

Detentie is een middel dat zwaar ingrijpt in mensenlevens en blijvende schade kan veroorzaken bij mensen op zoek naar bescherming. Het detineren van mensen, slechts omdat zij bescherming zoeken, is in strijd met artikel 5 EVRM. In de huidige plannen kunnen mensen tot wel 21 maanden gedetineerd worden hetgeen onaanvaardbaar is. Kinderen boven de 12 jaar zijn niet uitgezonderd van detentie, hetgeen strijdig is met het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

VluchtelingenWerk pleit voor een korte screening aan de grens, gevolgd door asielprocedures in humane, open opvangvoorzieningen die voldoen aan de normen uit de Opvangrichtlijn, met zorg voor de noden van de (kwetsbare) doelgroepen. Ongeacht het land van herkomst, moet sprake zijn van asielprocedures met voldoende waarborgen zoals het recht om beroep in te stellen, het recht om dit beroep in het land van asiel af te wachten (voorkomen van refoulement) en het recht op adequate toegang tot hulp en rechtsbijstand.

Solidariteit en eerlijke herverdeling van asielzoekers: NoMoreMora

Bij de presentatie van het Europese Asiel- en Migratiepact op 23 september 2020 sprak de Europese Commissie over 'No More Moria' en een '*fresh start*'.

Duizenden asielzoekers waaronder veel kinderen zijn na de brand echter opnieuw gehuisvest in een onleefbaar kamp (Mavrovouni) dat al snel werd omgedoopt tot Moria 2. Kamp Mavrovouni is gebouwd op met lood vergiftigde grond dat potentieel ernstige schade veroorzaakt bij met name kinderen en zwangere vrouwen. Een oproep van

datum 27 mei 2021

betreft Bijeenkomst van de JBZ raad van 7 en 8 juni 2021

tientallen hulporganisaties en NGO's - waaronder [Human Rights Watch](#) - om tot onmiddellijke evacuatie over te gaan vanwege deze risico's werd genegeerd. Naast 'zichtbare' problemen zoals de koude tenten in de blubber (geen verwarming in de winterse vrieskou), gebrek aan adequate sanitaire voorzieningen, geen school voor kinderen, inferieur, soms half bedorven voedsel en de vele huid- en darmproblemen door gebrekkige hygiëne, is het mentale leed zo mogelijk nog groter. Eén op de drie mensen in de Griekse hotspots overweegt zelfmoord, blijkt uit onderzoek van [International Rescue Committee](#). Ook tientallen kinderen hebben suïcidale gedachten en verwonden zichzelf. Het is in dit verband onbegrijpelijk dat het [kleinschaliger kamp Kara Tepe recent is ontruimd](#) waarna de bewoners waaronder alleenstaande vrouwen, ouderen en mensen in een rolstoel naar de tenten van het overvolle Mavrovouni-kamp zijn verplaatst. Ook op de andere eilanden is de situatie dramatisch, onhygiënisch en inhumain. Begin mei is een erkende Somalische vluchteling [onder afschuwelijke omstandigheden](#) gestorven in vluchtelingenkamp Vial op Chios en een [recent rapport](#) schets de uitzichtloze, onveilige situatie voor alleenstaande kinderen in 'hotspot' Samos. Op het Griekse vaste land is de situatie eveneens onhoudbaar; tientallen erkende vluchtelingen waaronder gezinnen met kinderen slapen op straat vanwege gebrek aan huisvesting. Tijdens het [recente bezoek van eurocommissaris Ylva Johansson aan Lesbos](#) benadrukten zowel Johansson als de Griekse minister van migratie Notis Mitarakis de urgentie van relocatie: "De echte oplossing is volgens beiden dat andere EU-lidstaten meer verantwoordelijkheid nemen en Griekenland niet met de asielzoekers laat zitten. De onderhandelingen over een gezamenlijk migratiebeleid verlopen echter uiterst stroef".

Er moet een einde komen aan het schadelijke 'containment' beleid op de Griekse eilanden en een oplossing komen voor de duizenden vluchtelingen die vast zitten, waaronder [de vele Syriërs die geen kant op kunnen vanwege de uitwerking van de EU Turkije deal](#) Wij roepen het kabinet op om per direct in een coalitie van welwillende landen een plan te maken om hen te evacueren en hervredelen en op deze wijze een substantiële bijdrage te leveren aan het ontlasten van het overbelaste Griekenland.

Wij pleiten in dit verband voor het instellen van een relocatie- coördinator op EU niveau met voldoende personeel en middelen, die de huidige relocatie-initiatieven van lidstaten coördineert en verder brengt en verzoeken van overbelaste landen in goede banen leidt.

Pushbacks, de rol van lidstaten, de EU en Frontex

De berichtgeving over illegale pushbacks en misstanden aan de grenzen stapelen zich op. UNHCR confronteerde [Griekenland recent met tientallen gedocumenteerde zaken](#).

datum 27 mei 2021

betreft Bijeenkomst van de JBZ raad van 7 en 8 juni 2021

Er zijn [meer dan 2000 doden](#) te betreuren door deze praktijken. Recent werd bekend dat [de Europese Unie de Libische kustwacht financiert](#), die bootjes met vluchtelingen en migranten terug sleept naar de haven van Libië, waarna zij worden blootgesteld aan marteling, verkrachting en andere wreedheden in detentiecentra. De beschuldigingen van betrokkenheid bij de pushbacks [aan het adres van het EU-agentschap Frontex](#) zijn talrijk.

De pushbacks door EU lidstaten en – actoren zijn een schending van het internationaal recht en moeten per direct stoppen. Ook moet de Europese Unie stoppen met het financieren van de Libische kustwacht die migranten terugsleept naar detentiecentra waar zij worden blootgesteld aan wreedheden. Europese lidstaten hebben op grond van internationaal maritiem recht een plicht tot het redden van drenkelingen en het overbrengen naar een veilige haven.

Wij pleiten samen met Europese partners voor het instellen van een onafhankelijk monitoringsysteem dat de betrokkenheid bij misstanden aan de grenzen van Europa onderzoekt, adresseert én sanctioneert. Wij verwijzen hiervoor naar het [statement met onze internationale partners](#) met concrete aanbevelingen voor een dergelijk systeem.

NGO SAR-operaties mogen nooit gecriminaliseerd worden omdat zij levensreddend werk doen. Dit klemt des te meer omdat deze schepen werk doen dat de Europese lidstaten nalaten (door onder andere het stopzetten van operatie Sophia). Nederland zou bovendien de [aanbeveling van de Commissie](#) over het niet-bestrafen van reddingsoperaties op zee en het voorbeeld van andere lidstaten moeten volgen, door uitdrukkelijk een uitzonderingsclausule op te nemen voor humanitaire bijstand bij het delict 'mensensmokkel'.

Wij hopen dat u onze input kunt gebruiken in het commissiedebat en zijn uiteraard voor aanvullende vragen beschikbaar.

Hoogachtend,

Sander Schaap
Manager Belangenbehartiging
VluchtelingenWerk Nederland